

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

61. šte. v.

V Ljubljani, v torek, dne 24. maja 1910.

Leto XIII.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Pečatna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna pelt-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Deficit in marinistične zahteve.

400 millionov za dreadnoughte.

Par tednov je, odkar se je razlegalo srce razdirajoče tarnanje po avstrijskem državnem zboru in po časopisju. Mila Bienerthova vlada in njen finančni minister Bilinski so nam pripovedovali, da bo vsa ga konec, če se ji ne dovoli, da sme izpumpati se okrog 200 millionov kron na račun davkoplačevalcev. V proračunu je hotel finančni minister izbrisati celo vrsto nujnih zahtev, ker ni denarja za pokritje. Proračun ima deficit, kar je prva stopnja do bankrota.

S temi klavernimi državnimi financami soglašajo gospodarski položaj prebivalstva. Draginje ni konca ne kraja, namesto da bi se ublažilo, še vedno narašča, zaslužek delavnega ljudstva se pa nikakor ne more izboljšati, zakaj v industriji je še vedno kriza, dela je premalo in brezposelnost strašna.

Gospodarski položaj v Avstriji je torej neugoden? Treba je torej varčiti, paziti na vsak vinar? ... Kaj še! To se Vam le zdi, prijatelji! Morda ste slabo gospodarili, morda ste preveč zapili. Pa se motite. Imenitno se nam godi. Briga nas za vinarje! Mi se lahko postavljamo. Milione lahko razsijemo kakor pleva. Če ne verjamete, vprašajte našo vojno upravo, pa boste vedeli vse. Avstrijski marinizem ne zahteva nič več kakor 400 millionov za nove čolničke, za dreadnoughte, ki so nam po njegovem zatrevanju potrebnejši od kruha in soli. Ljudstvu ni treba nič drugega, kakor poseči v žep, pa položiti 400 millionov na oltar militarističnega malika. Odkod bo vzele denar v času, ko ga nima dovolj za krompir in kašo, naj skrbi samo. Marinizem zahteva in s tem je opravil svoje »težko«, »patriotično« delo. — — — — —

Štiristo millionov za barke, ko nima država groša za šole, za bolnišnice, za delavsko zavarovanje, za železnice, za kanale, za svoje uradnike in uslužbenke, za učitelje, za pospeševanje industrije, za ljudska stanovanja, za boj proti tuberkulozi

i. t. d., i. t. d. Razburja Vas to? Zdi se Vam, da bi se moral dvigniti vihar po vsej državi in z elementarno silo odpihniti vlado, ki bi se upala, v teh žalostnih časih dovoliti le en vinar za nepotrebne barke in enake reči?

Nikar se ne razburjajte, prijatelji, ker ne bi nič pomagalo. Ali poznate gospode »patriote«, ki imajo večino v državnem zboru in v delegacijah? Če jih poznate, tedaj ste lahko prepričani, da bo dobila vojna uprava do zadnjega vinarja vse, kar zahteva. Morda bodo gospodje poslanci nekoliko zdihovali, ampak glasovali bodo vendar, kakor ukazuje vlada.

Gospodje admirali in gospodje ministri dobro vedo, da bo tako. Prepričani, da bodo dobili denarja kolikor bodo hoteli, so že dovolili stavbo novih čolničkov. V tržaskem Stabilimento tehnično se že gradi dvoje dreadnoughtov, dasi jih še ni dovolil noben državni zbor in nobena delegacija. Gradita se — na privaten račun! Kdor je včeraj prišel z lune, bo verjel to. Kdor pa je rojen na zemlji in živi v Avstriji, razume dobro, da je stvar nekoliko drugačna. Stabilimento tehnično ne bi nikdar gra ilo takih ladij, če mu ne bi bilo zgotovljeno, da jih bo država kupila. Kajti kaj naj Stabilimento samo počne z dreadnoughti? Stabilimento pozna vlado, vlada pozna poslance. Štiristo millionov zahteva marinizem in dobil jih bo.

Za sedaj. Kajti ko bomo imeli dva dreadnoughta, bo to premalo, kadar bomo imeli štiri, jih bo treba šest in kadar jih bo plavalo osem po Jadranskem morju, bo neizogibno, da dobimo še štiri in tako dalje brez konca. — — — — —

Ne razburjajte se, prijatelji, ker ne bi nič pomagalo. Plačali boste tistih 400 millionov. V, delavci jih boste plačali in vsi, ki ste odvisni. Gospodar, ki bo moral plačati več davka, ga bo poravnal na ta način, da bo Vas nekoliko bolj izkoriščal. Stara pesem!

Ne razburjajte se, ampak storite nekaj drugega. Storit to, kar lahko pomaga, če že ne danes, pa vsaj jutri. Pojdite med svoje tovariše, med delavce in kmete, pa jim povejte, kaj je in kako je. Razložite jim, da ne more biti drugače, dokler se

ljudstvo ne organizira, dokler pošilja v državni zbor gospode in dokler ne spozna socializma.

Agitirajte in organizirajte. Le v tem je pomoč. Vse drugo je od muh.

Volitve na Francoskem.

Rezultat volitev na Francoskem je povečjem znan. Od 597 poslancev je izvoljenih 595, ki se grupirajo tako: 124 radikalcev z 1,009.500 glasov, 132 socialističnih radikalcev z 1,107.000 glasovi, 24 neodvisnih socialistov z 182.000 glasovi. Te tri stranke tvorijo jedro vladne stranke, torej 280 poslancev z 2,298.500 glasovi. Zmerno opozicija šteje 74 republikancev leve z 656.000 glasovi, 68 republikancev naprednjakov z 565.000 glasovi. Ti predstavljajo srednjo stranko. — Potem opozicija šteje 41 liberalcev s 340.000 glasovi, 49 konservativcev s 481.000 glasovi in 9 nacionalistov z 59.500 glasovi. Te tri skupine predstavljajo klerikalno-monarhistično stranko: skupaj 99 poslancev z 880.500 glasovi. — Zedinjeni socialisti, to je socialisti v našem smislu so narasli od 55 poslancev na 74 z glasovi 629.000; ti socialisti v svobodnomiselnih, demokratičnih in kulturnih vprašanjih glasujejo z vlado, sicer pa stoje v opoziciji. Pri sedanjih sestavi, 280 vladnih poslancev in 241 raznovrstnih poslancev tvorijo torej zedinjeni socialisti odločujočo stranko.

To razmerje na Francoskem je poučljivo za celo Evropo, ker je Francoska postala nekak tip, kako se parlamentarizem in konstitucija bodeta morali razvijati tudi drugod v drugih evropskih državah. Nove socialne in demokratične struje so torej na Francoskem v ogromni večini: od volilcev štejejo 2,928.000 glasov proti starim liberalnim in klerikalnim strankam, ki štejejo le še 880.500 glasov. Liberalizem in klerikalizem je po naravnem razvoju v vsaki napredni državi obsojen na smrt ali pa na brezpomembno opozicijo.

Pri nas na Slovenskem caruje seveda še absolutno klerikalizem; storil je le eno važno vlogo, da je obnemogel do cela lažilberalizem, ter tako dal duška socialnem gibanju. Po naravnem razvoju pride tudi za klerikalizem dober propad — valed probujanja delavske ljudske mase.

PODLISTEK.

Savičev pesimizem.

Konec.

— In kako dolga je še večnost! Koliko časa ima človeštvo še, da se razvije, da napreduje, da doseže vrhunec, katerega ne moremo danes niti sanjati? ...

Končno je moral sam v sebi priznati, da ima to dekle prav.

— In kaj giblje vse to? Kaj ustvarja ves napredek in izpreminja vse razmere?

— Delo ...

— A ideal mojega življenja je bil vsa ta dolga leta — nedelavnost ...

Šolsko leto je že davno minilo. Savič ni niti opazil, kako. Tonka je bila gotova s šolo. Prišel je zopet čas vpisovanja in Savič se je spomnil, da Tonka ne bo več njegova učenka.

— Učenka! Kakšna ironija! Jaz sem bil njen učenec ...

In sedaj je na bo več v šolo ...

Prestrašil se je, kakor bi se bil domislil nečesa groznega. Ne bo je več v šolo — morda

je sploh ne bo več. To — bi bilo strašno. Ali bi mogel tedaj še živeti? Brez Tonke?

Kako daleč sega ta misel ... Brez Tonke — je dejal. Kaj je to? Tako ne misli profesor o učenki, ne učenec o učiteljici. Ali mu ni ona že več? Tovarišica? Prijateljica?

In brez nje naj bi ostal? ...

Razni občutki, o katerih je menil, da so že povsem zamrli v njegovem srcu, so se tekom zadnjega leta zopet povrnili. A to ... to je kakor povsem novo čuvstvo. Ali je morda to ljubezen?

Enkrat je ljubil!

— Olga! Ljubil sem Te! A v zvezdah sem vzel slovo od Tebe. In sedaj — ne vem, kaj je to. Ako je to ljubezen, je vse drugačna, nego je bila ona do Tebe, Olga!

Ali bi bilo mogoče, da bi prišel konec sedaj? ... Oh, ne, ne. Sedaj ne, ta konec bi bil grozen, to bi bila poguba.

A kdo pravi, da bi moglo biti drugače? Ali sme upati ... Ali je le enkrat čital v njenih očeh — ljubezen?

Da, ljubezen, ljubezen. Sedaj ve, da je to ljubezen.

— Tonka! Brez Tebe! Pa še enkrat tisto grozno življenje ...

Bilo je že pozno zvečer. Ta ljubezen ga je grizla v glavi, kakor škorpion. V spomin so se mu povrnil vse peklenske muke iz tistih časov. In izgubil je vso moč nad seboj. Ta hip ni mislil, da je pozna ura, sploh ni mislil ničesar nego to, da ne more niti uro več živeti v tej grozni negotovosti. Bal se je noči, ki je spuščala svoje sence na zemljo, bal se je, da bi legla noč tudi v njegovo dušo, tista črna noč, katero pozna samo on. In kakor vihar je pohitel tja ...

Tonka je stala na pragu. Bila je sama.

— Tonka! Ali bi bilo mogoče? Tonka? ...

Čudno! Ona je vedela, kaj hoče vprašati. Odkod? Kako? Kdo ji je povedal?

— Ne, ne, to ne bi bilo mogoče, ne meni, ne tebi!

— Ali me ljubiš?

— Zakaj sem Te hotela privabiti v življenje, iz katerega si bežal? Zakaj sem Ti hotela dvigniti srce?

— Moja Tonka! Moja ljuba žena! Moje srce je s Tvojim v višavah!

In to je bilo res ...

Danes se na Francoskem vse preseja v gospodarski in socialni smeri; z bujnim prenavljanjem in prelivanjem struj in slojev združeni so različni, navidez neugodni pojavi, ki se dade izrabljati posebno proti neukim masam — no, vse kaže novo življenje, ki bo moral biti vzgled celi Evropi.

Dežela brez boja za življenje.

Ena najzanimivejših dežel na svetu je otok Nova Zelandija, ležeč južnozpadno od Avstralije v Tihem oceanu. To je otok v pravem pomenu besede; ljudstvo na njem, ki šteje okroglo milijon duš, je popolnoma ločeno od sveta in prihaja komaj od slučaja do slučaja v trgovinsko dotiko z ostalim človeštvom. Ta popolna osamljenost sredi velikega morja je v zvezi z raznimi zgodnjimi razmerami omogočila, da se je v Novi Zelandiji razvilo skoraj popolnoma socialistično življenje. Vseskozi je uveljavljen osemurni delavnik, brezpogojen nedeljski počitek, poldneva počitka med tednom, zelo visoke plače; vsa stanovanja so zdrava, čista, prostorna in udobna. Starostno zavarovanje zagotavlja vsakemu človeku brezskrbno starost...

Tisočletja so bila minila, preden je stopila človeška noga na ta otok. Prvi njegovi prebivalci so bili ubežni Malajci s kakšnega polinezijskega otoka. S seboj so pripeljali neke vrste psov, ki so jih krmlili in rabili za hrano. Kovine so jim bile še neznane; orodje so si izdelovali iz kamna. Tega in sicer zelenega so našli na otoku v izobilju. Po njem se dali prvi deželi ime. Priseljenci niso bili povsem brez kulture. Toda sčasoma so pojedli vse pse in zašli v silno bedo. Lakota je iz njih napravila ljudježrce in njih število se je močno skrčilo.

Pozneje je prišel Anglež Cook na otok; vpeljal je krompir in prešiče ter z mnogimi težavami odpravil domačine kanibalstva. S časoma se je naselilo veliko število Evropejcev, s katerimi so se domačini polagoma pomešali. Nekdanjih prebivalcev je na otoku še okrog 60.000, o kakovem narodnem sovraštvu med njimi in poznejšimi priseljenci se pa ne sliši nič.

Otok je jako plodovit in ima še ogromne prašume, v katerih so se pa udomačili naši ptici. Tudi evropske rastline so se zasejale in uspevajo izvrstno. Prebivalci tega otoka žive jako srečno in imajo le eno skrb in en boj: Med drugimi našimi živalmi se je zaplodel tudi naš domači zajec in ta spaka dela prebivalstvu preglavice. Toliko ga je že, da ljudje ne vedo, kaj bi počeli. Da varujejo svoje poljske nasade, jih imajo zagrajene z gostimi plotovi iz žice, ki so globoko zakopani v zemljo. Vrhutega pa neprenehoma pazijo čuvaji, da se mrcina ne prerije pod zemljo na polje in vrt.

Drugi življenskih bojev ne poznajo na Novi Zelandiji.

Na otoku bi bilo prostora še za milione ljudi, ki bi našli dovolj rodovitne zemlje za obdelavanje. Toda tujce plašijo visoke mezde in dež, katerega imajo včasih nekoliko preveč. Domače ljudstvo si pa sploh ne zeli tega, ampak je zadovoljno v svoji osamljenosti. Če pa pride tujec slučajno tja, se tudi. Po šestih zvečer ne dobi v nobeni gostilni nič. V nedeljo večer sploh ni odprte gostilne, vse služabništvo je prosto in izvzemaš bolnike, si mora vsak sam pomagati, kakor zna.

V deželi ni beračev, pa tudi ne zločincev. Čemu krasti in ropati, ko ni treba? Tudi sodišč v našem smislu nimajo, ampak le razsodišča za poravnanje preprirov.

Vendar to življenje ne more biti vzor socialni demokraciji. Razvilo se je iz razmer, ki so povsem različne od naših in je seveda le v popolni osamljenosti mogoče. Na Novi Zelandiji nimajo industrije. Sirovine se izvažajo na Angleško, odtod se pa vpeljujejo gotovi izdelki. Vseled tega ni nobene konkurence v deželi, kar seveda še pospešuje mirno, brezskrbno življenje. Industrija se ne da socialistično urediti samo v eni deželi, dokler je po vsem drugem svetu kapitalistična. Saj zato mora biti socialna demokracija mednarodna.

Posledice popolne brezskrbnosti imajo pa tudi svojo slabo stran in ta se opazuje na Novi Zelandiji. Število prebivalstva namreč nazaduje, plodovitost rodu se zmanjšuje.

Ideal socializma je pač drugačen. In razume se, da se tako lenobno življenje, kakor na Novi Zelandiji, ne bi moglo razviti po vsem svetu. Industrija se lahko socializira in v marničnem reformira,

ne more se pa odpraviti. Saj potrebujejo njene izdelke tudi Zelandčani, le da prepuščajo izdelovanje drugim. Prav to se pa maščuje nad njimi, ker jih mehkuži.

Socializem ne gre za tem, da bi odpravil dale, kar je itak nemogoče, ampak urediti ga hoče na podlagi pravičnosti.

Vendar je pa Nova Zelandija s svojim razmerami zanimiva, ker nam kaže, da človeštvo lahko živi brez bede in brez hudodelstva. Nova Zelandija pokazuje, da je zločin posledica socialnih razmer in da ima socializem res ne le materialen, ampak tudi visok etičen pomen.

Politični odsevi.

* V proračunskem odseku se nadaljuje razprava o proračunu za ministrstvo notranjih zadev. Minister Haerdtl poroča o odredbah, ki bi naj administrativno službo preuredile tako, da bi se dalo priprostejše in hitrejšje poslovati. Glede očitaj, da je drž. policija pristansko postopala, pravi, da je to neresnično in da se je zakon popolnoma nepristransko varoval. O razpustu ruskih društev v Bukovini pravi minister, da ne more podati še nobene končne sodbe, vendar pa se mu zdi po doslihi poročilih, da društva niso zasledovala samo kulturnih namenov, temveč tudi tendence, ki so nevarne za obstoj države; zategadelj so morale oblasti posredovati. Vendar pa bo ministrstvo celo zadevo natančno preiskalo.

* O izgledih spravnih konferenc na Češkem se poroča iz Prage: Kakor se sliši iz tukajšnjih čeških političnih krogov, ne vlada v češkem agrarnem taberu popolno soglasje, ali se naj češki agrarci udeležijo sporazumnih konferenc z Nemci ali ne. Izvrševalni odbor stranke ni mogel priti v tem oziru do nobenega sklepa, zato se je odločitev prepustila razširjenemu eksekutivnemu odboru, ki bo zboroval dne 23. maja.

* O nameravanem cesarjevem potovanju po Bosni poročajo: Skupni finančni minister Burian je sestavil definitivni program za cesarjevo potovanje v Bosno. Cesar se odpelje iz Budimpešte v nedeljo, 29. maja ob peti uri jutraj. Potem se pelje skozi Doboj, Zenico, Visoko v Sarajevo, kamor dospe 30. ob 3. uri 4. m. popodne. 31. maja ob 9. uri jutraj se začne avdijske v konaku. 1. junija v sredo, se vrši parada, 2. junija ogledovanje trdnjav, popoldne se cesar pelje v lidže k virom Bosne, kjer se mu bo pokazala kmečka poroka s plesom «Kolo». 3. junija se odpelje cesar v Mostar, kamor dospe ob 12. uri. Nazaj se odpelje cesar isti dan ob 6. uri 30 minut zvečer.

* V proračunskem odseku je dr. Kramar pri postavitvi „ministrstvo za notranje zadeve“ govoril o ljudskem štetju ter predlagal, naj se štetje izvede po načelu, da se ima dognati narodnost prebivalstva, ne pa občevalni jezik. Nadalje je zahteval od vlade, da prepreči pri ljudskem štetju vsako nasilstvo. tako s strani vladnih organov, kakor tudi s strani privatnikov. Naj bo pri ljudskem štetju vsakemu dano na svobodo, da se vpiše kot pripadnik te ali one narodnosti.

* Odsek za izpromembo zborniškega poslovnika je v sredo sprejel predlog dr. Šusteršiča, ki se glasi: „Ker smatra odsek vladne predloge v vseh glavnih delih za nesprejemljive, sklene, da se ima izvoliti referent, ki naj dobi nalog, da mora odseku predložiti tekom 14 dni samostojen elaborat, ki naj bo obsegal predloge novih zakonov o reformi poslovnika in nov poslovni red.“

* Vseučiliški odbor nemško-nacionalne parlamentarne zveze je imel sejo, katere so se udeležili tudi zastopniki nemških visokošolcev. Odbor se je izrekel proti Dunaju kot sedežu laške pravne fakultete. Dvorni svetnik profesor Wettstein je izjavljal, da bi se tako Dunaju lahko utisnil pečat dvojezičnosti. Tega mnenja da je tudi večina dunajskih vseučiliških profesorjev. Poslanec Hoffmann Wellenhof se je izrekel proti Trstu kot sedežu laške pravne fakultete ter predlagal Rovereto. Temu nazoru pritrja tudi nemško-nacionalno parlamentarno zastopstvo.

* Hrvaški sabor je sprejel takozvano volilno reformo tudi v tretjem čitanju.

* Ogrsko volitve. Sepeški škof Parvy je suspendiral župnika Richterja v Spod. Kubinu (na Ogrskem), ker je ta kandidiral s programom vladne stranke. Richter je proti temu apeliral na konzistorij v Erlavi, ki pa je škofovo odredbo potrdil. Richter se bo obrnil na rimsko kurijo, kjer se bo ogrska vlada zanj zavzela. Doslej je določen rok za volitve v 343 okrajih; ostane še 70 okrajev za določitev. Največ volitev se bo vršilo dne 1. junija, v sredo; takrat pade odločitev v 296 okrajih. 2. junija voli 83, 3. junija 11 okrajev; ostali se razdele na druge dneve.

* Fruska gosposka zbornica je v drugem čitanju sprejela s 127 glasovi proti 82 vladno volilno reformo za deželni zbor. Kakor znano, je ta reforma navaden politični rop.

Socializem in delavstvo.

Predavanje dr. H. Tume dne 24. aprila 1910 v Trzinu. Dalje.

Delavsko gibanje je nastalo v treh smereh, vse s končno svrhu, priboriti si

boljši način življenja,

tako je delavsko gibanje ustvarilo socializem; zato je delavsko gibanje istovetno s socializmom. Lahko bi torej imenovali socializem stremljenje delavstva po izboljšanju oblike življenja, po enakopravnosti in svobodi. Iz te sinteze delavstva, angleškega in francoskega, je Karel Marks ustvaril teorijo socializma in poleg njega Lassalle podlago sedanje organizacije delavstva. Po razvoju zadnjih 50 let je iz obeh nastal moderni socializem ter socialdemokratska stranka kot njihju predstaviteljica in nositeljica. Praktični, moderni socializem se najlepše izraža v programu socialnodemokratske stranke v Avstriji, ki je mojstersko delo sodruha dr. Viktorja Adlerja.

Poleg praktičnega socializma pa se znansstveno razvija vedno širje in širje

teoretični socializem,

ki je danes zavladal in obvladuje skoraj vse vede, katerega vplivu se ne more nihče odtegniti, ne resen učenjak, ne svež umetnik. Teoretični socializem se razvija kot samostojno, posebno svetovno naziranje, praktični socializem pa je že uresničil prve točke programa ter izvojeval splošno volilno pravico, t. j. priznavanje demokracije. Priboril je delavstvu zavarovanje in izboljšanje mezde, priboril mu je spoštovanje ostalih družabnih slojev. Zato si delavstva ne moremo drugače misliti, nego v zvezi s socializmom in socialnodemokratsko stranko. Življenje samo je naredilo iz delavca socialista. Zato pa, ker je le življenje prva in zadnja moč človeka, ostane le delavstvo jedro socialnodemokratske stranke.

Kakor je teorija raztegljiva in omahljiva, tako je neodoljiva sila dejansko življenje in z njim združen interes, — zato je tudi prvi in najboljši cilj delavstva in socialnodemokratske stranke, priboriti človeku zdravo in zadostno hrano, obleko in stanovanje. — Zdravo, krepko delo je predpogoj zdravi, krepki duši. Ako nam nasprotniki očitajo, da nam gre pred vsem

za trebuh,

govore sicer trivialno, a resnično. Dokler nima delavec in njegova družina zadostnih sredstev za življenje, nima tudi želje po odmoru, nima želje po izobrazbi in hrepenenja po višjem. Očitajo delavstvu „trebuh“ le oni, ki ne poznajo glada in pomanjkanja. Brž pa, ko si je delavstvo priborilo prvi uspeh, ter si izboljšalo kolikor toliko dnevne dohodke, prestopi takoj na drugi cilj: dosega odmora. Ako je telo izmučeno po dnevnem 16urnem delu, potem človek ne čuti druge potrebe, nego naspiti se, ne more imeti višjih zahtev in potreb. Zato terja delavstvo, brž ko si je mezdnno stanje nekoliko izboljšalo skrajšanje delavnega časa, terja 8urni delavnik. V deželah visoko razvite industrije in fabrik uvidevajo sami gospodarji upravičenost te zahteve in konstatirajo dejanske koristi tudi za-se, češ: Spočit, inteligenten delavec stori v 8 urah toliko, in še več ter bolje, nego v 14—16 urah izmučen in lačen delavec.

Tretji cilj, ki nastopi takoj, ko je delavstvo doseglo kolikor toliko prvo in drugo stopnjo, pa je

izobrazba in zabava.

Ko ima delavec zadostnega živeža in spodobno stanovanje, in ko mu po storjenem delu preostane nekoliko dnevnih ur, mora ta čas izpolniti, in bolj ga ne more izpolniti, nego z izobraževanjem, t. j. z razvojem svojega duha ter z zabavo, to je z razvojem svojega čustvenega življenja.

Dobro je, ako se ozremo nekoliko na pota gospode in delavstva v tem oziru. Gospoda, ki ima prostega časa več kot dovolj, — kako si išče izobrazbe in zabave? V kavarni pri biljardu in kartah, v restavracijah pri pivu, in z brezplodnim besedičenjem, ali pa v bordelih in variete! Le malo število išče zabave v predavanjih, sprehodih v prirodi, ali v koncertih in glediščih, in še tu velika večina gospode prodaja bolj zijala, nego pa uživa. S tem ravno je bila gospoda dosedaj pogubonosna učiteljica delavstva. Zabava, katero

je videl delavec pri gospodi, je prevzel kot svojo: Alkohol, karte in ženske. Zato je alkoholizem in sifilis najhujši strup za delavstvo; ubije mu zdravje, ubije mu um. Naravnost hudodelski je pojav alkoholizma, katerega sta vzgojila in trpela duhovna in posvetna gospoda v državi, t. j. oni organizaciji, ki naj dviga človeštvo! Konec prih.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte povsod za „Rdeči Prapor“!

Domače vesti.

— **Mizarska dela za obrtno šolo v Ljubljani** se po sklepu zadnje seje občinskega sveta oddajo »Produktivni zadrugi ljubljanskih mizarjev. V občinskem svetu je bil radi tega hud boj. Dr. Oražen se je jezil, ker je župan na zadnji seji njegov predlog, ki je bil takrat sprejet, imenoval nemoralen, dr. Švigelj, ki sploh jako rad šviga z jezikom, je pa svoje tovariše v občinskem svetu kar nahrubil, češ, da nekateri postanejo šele pametni, kadar zapuste sejo. Za »slogo« v liberalni stranki je to pač čudno znamenje. Radi sklepa se pa togoti tudi »Slovenec«, ki po svoji stari navadi zopet infamno sumniči, kakor da se socialni demokratje letos zato niso udeležili občinskih volitev, da bi mizarska zadruga dobila delo. Takih falotarij smo pri klerikalnem trobilu že vajeni. Toda zakaj se pa klerikalci niso udeležili občinskih volitev? V ljubljanski občini ima doslej še jako malo delavcev volilno pravico; to vedo pri »Slovincu« prav dobro. Kar imamo glasov v tretji, sedaj se privilegirani kuriji, smo jih že parkrat prešteli. Da bi mogli v privilegirani kuriji zmagati, nismo nikdar mislili ne mi, ne klerikalci in gotovo tudi ne liberalci. Zato bi morali biti liberalci preveliki tepci, če bi nam ponujali kšest za abstinenco pri volitvah, pri katerih itak ne morejo izgubiti mandatov. Povod za udeležbo ali neudeležbo pri takih volitvah more torej ležati le pri nas. To omenjamo le zato, da se vidi, kako trapasto je »Slovenčev« natolcevanje. Kar se pa tiče oddaje dela naši zadrugi, menimo, da ne bo imela občina ničesar obžalovati. Če tudi ponudba zadruga ni bila pajcemejša, je bila vendar razlika med njeno in Tönniesovo tako majhna, da pri celi svoti sploh ne more priti v poštev. To se pa o ponudbi »združenih mojstrov« ne more trdit. Prepričani smo tudi, da bo zadruga pazila ne le na dobiček, ampak tudi na svoje čast. Nazadnje je pa vendar v »Slovenčevi« jezi še nekaj čudnega. Teoretično neprenehoma zagovarja združništvo. Teoretično je vedno »prijatelj« delavcev. Čim pa dobi zadruga delavcev kaj dela, je pa v praksi pri teh zadrugarsko delavsko prijateljskih klerikalcih takoj egenj na strehi.

— **Zakonski načrt o veterancih**, o katerem smo že pisali, hoče doseči združitev vseh veteranskih društev v enoten »Kor vojščakov«, ki bi bil podrejen vojni upravi. Za načrt se ogrevajo posebno krščanski socialci, ki so po svojem značaju itak rojeni veteranci. Po načrtu bi vsa koru pripadajoča veteranska društva smela nositi na svojih zastavah drž. orla in veteranom bi bilo dovoljeno v bodoče imeti bodala in sablje kakor vojak. Društveni funkcionarji dobe kot veteranski častniki in podčastniki primerne naslove; veteranski kor bo smel uporabljati znamenja s trompeto in bobnom kot redna armada. Da bi bili pripravljeni za slučaj vojne, bodo društva gojila vaje v streljanju in bodo dobila za to državno podporo. Istotako se bodo smeli veteranci pod gotovimi pogoji sprejemati v vojaške bolnišnice in jih bodo zdravili vojaški zdravniki. Vrhutega se bo olajšalo članom zavarovanje proti bolezni in pa proti bolezni združeno s plačilom pogrebniških stroškov. Vse zadeve tega veteranskega kora bode upravljalo ministrstvo za deželno brambo. Ako zakon obvelja, ne bodo smela obstati veteranska društva izven tega kora.

— **Pol. Bugetto** je izdelal in objavil načrt državnega jezikovnega zakona, kateri skuša urediti jezikovno rabo pri državnih oblastih in uradnih. § 1. nasteva obsirno določbe § 19. tem. drž. zak. o splošnih pravicah tistih jezikov, ki so priznani kot v posameznih deželah navadni; § 2. določa pojem v okraju navadnih jezikov, prepusča pa deželnim zborom v odločitve, kateri jeziki imajo veljati za v okraju navadne. Deželni zbor ima o tem sklepati na temelju odločitev deželnega odbora, namestnijske in pristojnega višjega deželnega sodišča. Ostale točke čisto kratkega zakonskega načrta vsebujejo določitve o jezikovnih mejah v narodno mešanih okrajih, o notranjem in zunanjem uradnem jeziku pri državnih uradih in o jezikovnih zmoglostih državnih uradnikov. Postava ima v prvi vrsti namen določiti kompetenco deželnih zborov in državnega zbora v jezikovnih vprašanjih.

Zadnje vesti.

Mladeniški shod v Gorici.

Gorica, 22. maja. Današnji mladeniški shod se je nad vse pričakovanje dobro obnesel.

Dvorana je bila nabito polna. Referati in resolucije, predlagane od sodrugov Petejana, dr. Dermote in dr. Tume so bile sprejete z navdušenjem. Ljubljansko mladinsko organizacijo je zastopal sodrug Franc Svetek. Obširnejše poročilo sledi.

Poljski nacionalni demokrati. Lvov, 23. maja. Včeraj je bil tukaj strankin zbor poljskih nacionalnih demokratov. Načelnik poljskega kola Glombinski je pozival navzoče, naj se oklenejo velikopoljske ideje. Poslanec Zamoycki je ostro kritiziral politiko finančnega ministra Bilinskega in dejal, da ne bo spravi ne ene svojih finančnih predlog pod streho. Stališče finančnega ministra je po govornikovem mnenju omajano.

(»Slov. Narodu« poročajo še, da je Glombinski na tem zboru dejal, da je poljsko kolo sestavilo lanjski Krek-Kramarčev predlog o izpremembi poslovnika in da ga je vložil dr. Krek, ker poljsko kolo tega ni maralo storiti iz razlogov oportunitete.

Nemško-liberalni strankin zbor. Praga, 23. maja. Nemška napredna stranka je imela včeraj svoj strankin zbor, na katerem je dr. Eppinger govoril tudi o političnem položaju in o jezikovnih predlogah vlade. Dejal je, da se Nemci ne bodo izogibali pogajanju s Čehi in z vlado, ampak da bodo previdni. Na vsak način bodo zahtevali, da se jim prizna pravica, da smejo sami odločati o svoji usodi. Poslanec dr. Pergelt je dejal: Položaj je tak, da je nujna sprava v državnem in v deželnem zboru, sicer bi se rešitev morala iskati po drugi poti, kar pa bi lahko imelo slabe posledice za oba dela. — V resoluciji, ki se je sprejela, se naglašala narodna samouprava.

(Te goverance in resolucije bi bile jako lepe, če bi ljubeznivi nemški »napredujaki« sami tako ravnali, kakor govorijo. Ampak gospodje se ogrevajo za narodno avtonomijo na Češkem, kjer so v maojsini, odklanjajo jo pa povsod, kjer so v večini. Tako pa ne gre; če je narodna avtonomija dobra, se mora izpolniti povsod. Samo na taki podlagi je mogoča rešitev narodnega vprašanja.)

Zopet veleizdajniška afera. Trst, 23. maja. Tukaj je policija aretirala 36 oseb, ki so osumljeni zaradi veleizdaje. Očitno se jim, da so imeli tajno organizacijo, kateri je bil namen, primorske dežele po sili odtrgati od habsburške monarhije. Pri nekaterih italijanskih društvih so bile hišne preiskave. Najbrže gre zopet za kakšno prav budalasto romantično otročarijo. Resen človek ima za take »zarote« težko kaj drugega kakor pomilovalen posmeh.

Italijansko vseučilišče. Dunaj, 23. maja. Nemško-nacionalni poslanec Hofmann v Wellenhof se je izrazil, da naj se sploh opusti ustanovitve italijanskega vseučilišča. Italijanski politični krogi so radi tega zelo razburjeni.

Ogrske volitve. Budimpešta, 23. maja. Grof Khuen Hedervary je imel včeraj svoj programni govor. Dejal je, da so Madžari izgubili simpatije Evrope, katere pa nujno potrebujejo, ker so sicer v nevarnosti, da izginejo. Evropa ni sentimentalna, ampak računa. Ogrski proračun razodeva žalostni položaj dežele. Pred desetimi, petnajstimi leti smo bili vzorna država, sedaj imamo deficit. V zadnjih štirih letih so se izdatki dežele zvišali za 40 odstotkov, dočim bi smelo naravno zvišanje znašati kvečjemu 5 odstotkov na leto.

Khuen Hedervary je govoril tudi o militarizmu in ta odstavek je tudi za Avstrijo zanimiv. Dejal je: Omeniti moram, da nas čakajo težka bremena, in sicer pod naslovom, ki morda ni popularen, katerega izpolnitev je pa vendar »prva dolžnost« (!) Ako hoče narod obstajati na mestu, ki mu je določeno, mora v vsakem pogledu izpolnjevati svojo dolžnost. Le tista država je močna, ki je za obrambo svojih interesov pripravljena tudi na žrtve. Vojska se mora ohraniti v takem stanju, da brezpogojno varuje nedotakljivost dežele, pa tudi da daje garancije tistim, ki so z nami v zvezi. To je težka dolžnost. Z njo je spojeno pomnoženje izdatkov; ampak tega se ne smemo ustrašiti (!).

(Zofism! ogrskega ministrskega predsednika so stvar zase. Z njimi se bo še treba baviti. Ampak važno je, da je Khuen vsaj povedal, o čemer naši ministri molče: Da hoče militarizem navaliti ljudstvu nova težka bremena.)

Fogarasz, 23. maja. V Marginemu so se včeraj spopadli pristasi vladnega kandidata Wernerja in rumunskega kandidata Vajde, Zandarmerija je nastopila. Dve osebi sta ubiti, dve ranjeni.

Krečanske homatije. Pariz, 23. maja. »Temps« javlja, da so varstvene sile sklenile, varovati vrhovno oblast Turčije nad Kreto.

Carigrad, 23. maja. »Tanin« piše, da je navzočnost turškega brodograja v krečanskih lukah potrebna, da se vrši potreben vpliv na razprave radi rešitve krečanskega vprašanja.

Carigrad, 23. maja. Turško brodogrje je zapustilo luko. Poveljnik ima zaprti povelje s seboj. Odhod brodogrja je nedvomno v zvezi s krečanskim vprašanjem.

Solun, 23. maja. Povsod se oglašajo prostovoljci, ki so pripravljeni, marširati na grško mejo.

Vstaja v Nikaragvi. Novi Jork, 23. maja. Iz Bluefielsa se javlja, da so vstaške čete pod vodstvom generala Mene popolnoma obkolile vladno vojaštvo in mu odrezale dovoz živil.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Iz stranke.

o Pulj. (Novo delo.) Kakor je bilo že javljeno v »Rdečem Praporu«, se je vsrila dne 15. maja t. l. konferenca istrskih in dalmatinskih socialistov v Spljetu. Istrske socialiste sta zastopala sodruga Haramina in Furlan, ki sta bila prisrčno sprejeta in pozdravljena. Delo se je začelo že ob 9. dopoldne s shodom, na katerem je govoril soedr. Haramina celi dve uri. Za njim je pozdravil dalmatinske sodruga o imenu strokovno organiziranih istrskih delavcev soedr. Furlan. Nato so šli delegatje v spremstvu članov političnega odbora obiskat očeta dalmatinskih socialistov, bolnega in starega sodruga Pasinovića v bolnišnico, kjer se je nudi ganljiv prizor. Na trdi postelji je ležal, boreč se s smrtjo stavi mučenik Pasinović in držal v rokah tri akte radi zaplembe lista »Glas Malog Puka« kot odgovorni urednik in se mlo smehljal. S težavo se je dvignil in s tresočim glasom pozdravil došla gosta z besedami: »Naprej, mlada brača, da zmaga človečanska ideja! Ne se strašiti jeze birokratizma, ječe in drugih nepriljetnosti, kajti prišel bo dan, ko bomo računali z današnjo gujlo družbo in ko nam bo ta črno-žolta svojat poplačala vse prizadete krivice...« Po kratkem pogovoru so je bilo treba ločiti od druzega starčka, ki je ginjen gledal za odhajajočimi, katerim je on začrtal pot.

Popoldanska konferenca.

Ob treh popoldne so se zbrali vsi odbori strokovnih organizacij (politični odbor), uredništvo in administracija lista ter delegacija istrska in se je takoj začelo stvarno dogovarjati in pretresovati nadaljnje skupno delovanje. Po šesturni debati se je sklenilo skupnosti lista, ki bo zastopal dalmatinsko-istrske interese proletariata, sledeče: I. List naslov: »Glas Radnoga Naroda«, organ dalmatinskih in istrskih socialistov. II. List je imetje obeh strani in stroški se imajo poravnati skupno. III. Format lista se ima povečati na dostojno veličino in posamezne številke stanejo osem vinarjev. IV. Glavno uredništvo je v Spljetu. Rokopise, dopise in druge stvari za Istro se morajo pošiljati na: »Zastopno uredništvo »Glas Radnoga Naroda« v Pulj, Delavski dom, Clive Castello št. 2, in ravno tako naročnino, reklame itd. Kar se tiče Istre pa na upravništvo lista v Pulj. Kar se tiče dalmatinskih stvari, kolikor enega toliko družega v Spljet. V. List se bo bavil z domačo in parlamentarno politiko, strokovnim gibanjem in propagando. VI. Vesti in članki iz Istre se dobijo v listu pod naslovom: »Istra« a dalmatinske pod: »Dalmacija«. VII. V nujni važnosti se lahko priobčijo tudi italijanski članki. Izključni jezik lista je hrvatski. Nadalje se je sklenila resolucija, katere se ima poslati v Ljubljano na izvrševalni odbor in na strokovno komisijo na Dunaj. Po kratki debati je predsednik sodrug Gabrič zaključil konferenco ob devetih zvečer s prisrčnim pozdravom za istrski proletariat.

Istrskim sodrugom!

Sodrug! Somišljeniki! Nastopil je moment, katerega smo vsi željno pričakovali! Moment, ko bomo dne 27. maja t. l. pozdravili s veseljem naš istrski list, naše orožje, naš, proletarski ščit. Z tistim momentom napovemo kulturni boj našim zgrizenim in zakletim sovražnikom: kapitalizmu, klerikalizmu in liberalizmu. Na Vas, dragi sodrugi in somišljeniki, stoji usoda in trajni obstanek lista, ki bo zastopal Vaše, proletarske interese in jih branil pred napadi drugobarvnih strank privilegiranih slojev. Povsod, kjer boste, v družbi, ob vsaki priliki glejte, da boste kolikor je v Vaši moči, nabirali za list dobrovoljne prisnose in naročnike ter agitirali z vsemi svojimi močmi, da se bo Vaše glasilo razširilo, razvilo. Nobene hiše, kjer delavec stanuje, nobene gostilne, nobene kavarne ne sme biti brez lista, kamor Vi zahajate. Zraven tega pa Vam polagamo toplo na srce: ne pozabite Vašega dose-danjega lista »Rdečega Prapora«, ki bo tudi od sedaj naprej kakor dosedaj vedno zastopal in branil interese zatiranega in potlačenega delavca. Tudi ta list se mora širiti z novim listom! Torej sodrugi, delavci! spogledajte in pogledjte v Vašo prihodnjo bodočnost in premotrite sedanji žalostni položaj, v katerega Vas je pahnila roka črno-žoltih karikatur. Citajte, razširjajte, agitirajte in nabirajte dobrovoljne prisnose za Vaše časopisje! S tem napravite Vašo sveto dolžnost! Drugovi! na posao! Zastopno uredništvo »Glas Radnoga Naroda« organ dalmatinskih-istrskih socialistov, Pulj.

Svojim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Velika nesreča vsled nevihte.

20 delavcev mrtvih.

Iz Weiza se poroča o strašni nesreči, ki se je zgodila v petek ponoči v rabski soteski na Štajerskem. Za povečanje tverniških električnih sil v Weizu se gradi v omenjeni soteski velika vodna naprava. Dela ima stavbna tvrdka Bruss in tov. Napraviti se ima rov skozi skalo, da dobi voda primeren strmec. Na ta način bi se pridobilo tisoč konjskih sil. Za odvod rake je nad takozvanima knežjim malinoma napravljena jez. Pod mlinom so stale tri barake. Ena je služila izključno za stanovanje delavcev, ki so večinoma Hrvati. V drugi je bila tudi kovačnica. Obe sta stali tik struge Rabe. V tretji baraki, ki leži nekoliko višje, so pomožni stroji.

O polnoči je zadivjala nad sotesko strašna nevihta, ki je zadela zlasti občine Plenzengreut, Breitenau, Wallhütten, Schöckelgraben, Böllinggraben, Geigental, Bürgstall, Arzborg in gorenje rabsko dolino. V Plenzengreutu in Wallhüttenih so morali prebivalci nekatere hiše hipoma zapustiti in zbežati na višje kraje. Vodovje je odneslo mlin, žago, ves les in vse mostove. Raba se je izpremenila v deroč veletok. Pri jezcu se je nagrmadilo do 1000 kubičnih metrov lesa, debla, drva i. t. d. Voda se je zajezila in nastalo je hipoma velikanško jezero. Delavci, ki so po težkem delu mirno spali, niso imeli pojma, kaj se godi. Okrog 1/2 ponoči je vodovje prodrlo skozi rov ter se udrlo čez barake, pa vse uničilo in odneslo s seboj. Tudi speče ljudi. V kratkih minutah so bili mrtvi. Štirinajst mrličev so našli, sedem jih pogrešajo. Mrtvi so delavci Ilija Radulović, Ilija Moravić, Petar Moravić, Franjo Logac, Martin Bondić, Franjo Ferenc, Gjuro Marović, Sava Marović, Gjuro Stančić, Ilija Stipanović, Martin Vukelić, Mile Marović, Franjo Brelan. Ime štirinajstega ni znano. Tudi za ostale, ki jih pogrešajo, mislijo, da so mrtvi. Sedem izmed njih je bilo oženjenih. Pet jih je imelo družino s seboj. Našli so tudi ženske truplo brez glave.

Po nekem poročilu od sobote večer pogrešajo še dvanajst oseb.

V motorni hiši in v rovu II. so nekateri delavci slučajno še pravočasno opazili nevarnost in se rešili.

Strokovni pregled.

Alli sme pripadati strokovno organizirani delavec podpornim in drugačnim meščanskim društvom?

To nam dokazujejo zgledi iz vsakdanjega življenja. Kdo organizira stavkokaze? Kdo lovi volilce za parlament, potem pa v parlamentu kuje protidelavske postavbe? Ali niso to tisti, ki se bore proti našim organizacijam? Liberalci vseh barv? Klerikalci vseh barv?

Vsi taki dogodki nam pričajo dovolj, kako nujne potrebne je, da pripadajo delavci kot člani samo eni strokovni organizaciji, ki je res samo delavska in da se ogibljejo vseh navidezno sličnih društev, naj so že podporna ali kakršnakoli, ki so pod vplivom kake meščanske stranke, ali pa so ustanovljena v ta namen, da se goje v njih stanovske razlike, v tej ali oni stroki, da se ločijo profesionalisti in drugi delavci, ker je povsem dognano, da postanejo take posebne organizacije v organizacijah ali v strokah ognjišče, kjer se odlaga netivo in polaga ogenj za prepir v organizaciji, tudi če je tako posebne društvo ustanovljeno v področju organizacije; tembolj pa, če se snujejo enaka društva pod pretvezo podpor že s tem namenom, da skodujejo obstoječim delavskim organizacijam.

Od takih društev morajo organizirani delavci proč; če se še do danes to v delavskih interesih tako utemeljeno načelo ni izvedlo, se bo moralo izvesti ipak.

Ne čudim se, če mladi člani tekajo in drve za takimi društvi, zakaj neizkušeni so in se le potem

izkušeni, naobrazbe, s čitanjem in po predavanjih dojdejo do spoznanja, ker jim prej ni bila dana prilika, da dobe upogled v socialne razmere našega kapitalističnega reda. Pač me pa vznemirja, če čujem, ti in ti starejši, izkušenejši člani organizacije so se vpisali v te ali to nasprotniške organizacije. Kaj? Zakaj? Čudim se, pravim! Pogledimo le! Vsek starejši delavec vendar vé da je solidarnost, ki se doseže le potoma organizacije, tista sila, ki je potrebna za izboljšanje delavskih razmer. Dalje se mi zdi, da tak človek nima nič ponosa v sebi, če išče zaslombe pri nasprotnikih delavstva, če pomaga cepiti sile organizacije! To, po mojem mnenju vsaj, pač ni značajnost, ni močnatost! To se pravi vedoma izpodkopavati disciplino v organizaciji, vedoma ali pa celo iz zlobnosti cepiti sile, ki je njih složnost v organizacijah tako nujno potrebna.

Pa še neko čudno naziranje srečavamo v nekaterih organizacijah po Slovenskem. Društveniki pravijo namreč: Na shodu, kot društveniki smo enaki, moramo biti solidarni, zunaj pa je vsak prost, gre naj k društvu, katerim hoče, politično naj bo prepričanja katerega hoče i. t. d. Sam sem mislil nekoč, da pomeni to stališče nekako popolnost organizacije. Danes pa trdim prav nasprotno! To znači slabost dotične organizacije, to kaže veliko hinavščino njeno. Člani se boje jasnosti, se boje nasprotstva, se boje notranjih bojov; zaradi tega se tako izgovarjajo, da jim ni treba reči o tem jasne besede. Tako razmerje ni zdravo.

Je že res nekoliko opravičeno stališče, da strokovne organizacije niso politične, in da ni vsaj v teh razmerah mogoče zahtevati od člana, da bi moral pripadati socialno-demokratski stranki, res je pa tudi, še bolj res, da je dolžnost vsakega delavca in vsakega organiziranega delavca, da se ogiblje protidelavskih strank, protidelavskih društev, kjer bi škodoval posredno ali neposredno sebi in tovarišem. Dolžnost strokovno organiziranih delavcev je pa pač, da sodelujejo v politiki take, da varujejo delavske interese. Ali ni vse to tako naravno!

V tem zmislu bodo morale strokovne organizacije delovati.

L. J.

Socialni pregled.

Mizarji, pozor! S Sušaka nam javljajo, da je tam izbruhnila stavka. Podjetništvo se obrača na vse strani, išče stavkokazov. Mizarji in strojniški delavci naj ne iščejo dela na Sušaku in na Reki.

Zidarji in zidaraki delavci, pozor! Po Slovenskem, zlasti po Goriškem in Spodnjem Štajerskem hodijo agentje, ki iščejo zidarjev za Svico. Svarimo jih, naj se nikar ne dajo zapeljati po obljubah po visokih plačah, ki se nikdar ne izpolnijo. Agentje pri svojem lovu na zidarje in zidarske delavce ne povedo, da je v Winterthuru in okolici stavka, ki traja že nad enajst mesecev; delavska solidarnost torej zahteva, da se s takimi agenti povsod, kjer se pojavijo, temeljito obračuna. Vsak sum je takoj naznaniti Strokovnemu tajništvu v Ljubljani ali pa naravnost na naslov: Streikkommission der Maurer, Winterthur, Schweiz. Torej ne v Svico! Zaupnike strokovnih in političnih organizacij se naproša, da pouče vse zidarje in zidarske delavce v njihovem okraju.

Raznoterosti.

† Povzročitelj pelagre. Tridentinski list Alto Adige poroča, da je dognal vseučiliščni profesor Alessandrini v Rimu pravega povzročitelja boleznih pelagre, ki se ne nahaja v koruznem zrnu, pač pa v slabi pitni vodi.

† Devetkratni morilec. V Moravski Ostrovi sta aretirala orožnika v kolodvorski restavraciji delavca Josipa Tospata, katerega se je iskalo že dve leti. L. 1908. je umoril Tospat v Temešvaru dve rodbini, skupaj devet oseb, in sicer je nastopil tačas v uniformi žendarm, da je lažje dobil dostop k omenjenima rodbinama. Izdalo ga je pa to, da je nosila njegova žena lisip umorjenih družin.

† Opatija. Za nakup nasadov v Opatiji se je osnovalo delniško društvo z glavnico 8 milijonov K. Društvo ima sedež na Dunaju.

† Develleten deček. Francke v Kromangenu v Prusiji je ustrelil 13letno deklico, nato pa hotel ustreliti samega sebe, pa se je le lahko rnil.

† Zrakoplovec Ilmor se je dvignil 17. t. m. zjutraj s svojim monoplanom v Dunajskem Novem mestu v zrak ter poletel na Dunaj. Ob 8. uri se je izkrcal na simerinskem polju.

Darila.

Prijateljska družba v Kranju na «Stari pošti» 2 K za sklad «Rdečega Praporja».

H. Suttner
Ljubljana Mesni trg
nasproti rečevža.

Priporoča svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, zlatnine in srebrnine najfinjšega izdelka po najnižjih cenah. Blago le prve vrste. Cenik na zahtevo zastoni in poštne prosto. Obrnite se zanesljivo na domačo tvrdko, kjer boste najbolje postreženi. 99

lv. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Uozna kolesa.

Ceniki zastoni in franko. 13

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52-52

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

poselnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri št. Petru na Krasu.

Gostilna „Pri panju“

Vegova ulica št. 10

se priporoča za mnogobrojen obisk

lastnik **Leonardo Galante**

ima najboljša pijača; dobiva se izborni «pelinkovac», goriška, istrska, dalmatinska vina in dolenski cviček po najnižji ceni. 26-9

Kavarna
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Dolnška družba združenih pivovarov Žalec in Laški trg

Telefon števil. 168.

v Ljubljani

priporoča svoje

izborna pivo v sodnih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Telefon števil. 168.